

Sota

Karjalan evakon, nykyisen kuopiolaisen tarina

”**Talvisota** alkoi, kun olin 5-vuotias. Asuimme Karjalassa Mantsun saarella. Minulla oli viisi vanhempaa sisarusta. Pakkanen oli kova. Meidät vietiin hevosilla saaresta pois ja tienvarresta sitten jatkettiin kuorma-autoilla. Maisemat olivat tulessa lähialueilla ja venäläiset lähestyivät. Saareen jäivät naapurit ja patteri, jossa oli kaksi tykkiä. Saarta ei koskaan valloitettu, kunnes lopuksi luovutettiin.

Ennen evakkoon lähtöä sotilaat yöpyivät meillä, koska rakensivat korsuja patterin viereen. Sotilaita oli ympäri Suomea. Sotilaat kantoivat minua usein sylissään. Yksi kittiläläinen sotilas olisi halunnut minut omaksi tytökseen pohjoiseen, mutta vanhemmat eivät antaneet.

Mantereella siirryttiin linja-autolla Leppävirralle. Bussi hajosi matkalla ja pakkaneen oli pureva. Kalmalahden koululle saavuttiin kuitenkin. Lopulta meidät vietiin yhteen isoon taloon, mentiin sinne eräänä lauantaina hevoskuormalla. Talon isäntä tuli pihalle vastaan ja sanoi, ettei heille sovi, ei tänne voi tulla. Hevoskuskki kääntyi pois, koska hänen oli määrä jättää meidät sinne. Äiti pyysi, että saisimme jäädä edes viikonlopun yli ja hän menisi sitten heti maanantaina kansanhuoltoon. Mutta sunnuntaina isäntä sanoikin, että voimme jäädä taloon.

Se oli hyvä paikka olla. Lauloin talon ukille mielelläni, kun hän pyysi. Tiivistä ja ahdastahan siellä oli, nukuttiin tuvan lattialla vierekkäin. Jossain vaiheessa siirryttiin sitten isännän pojan tarjoamaan yhden huoneen ja keittiön asuntoon. Sisarukseni kävivät koulua, mutta minä vietin talon emännän kanssa aikaa, hän keitti riisivellit, kirnusi voit ja paistoi minulle oman pullan ja piti minua kuin omana tyttönään, koska hänen lapsensa olivat kaikki poikia. Siellä asuttiin useampi vuosi, kunnes välirauhan aikana palattiin Karjalaan. Talon omat pojatkin pitivät minua kuin pikkusiskona eivätkä kiusanneet.

Ensimmäisen vuoden ehdin käydä koulua Leppävirralle. Kotiin palatessa saimme huomata, että koti oli osin tuhottu korsun tarpeiksi. Pihamaalla makasi kaatuneita venäläisiä sotilaita. Isä kaivoi päättömälle sotilaalle kuopan ja me pidimme hänelle hautajaiset. Ojanpenkat olivat täynnä kaasunaamareita ja ammuksia. Ruumiit lojuivat tienvarsilla vielä huhtikuussa. Vähän kerrallaan siivottiin.

Elämä jatkui. Saarella oli paljon lapsia joka talossa. Kävin 2. ja 3. luokan koulua kotisaarellani. Rakennettiin uusi sauna ja navetta. Taloa ei ehditty pahemmin

uusia, ja sotilaat meitä toppuuttelivatkin. Kesäkuussa 1944 lähdettiin uudelleen, tällä kertaa jalan Heinävedelle asti. Omat lehmät olivat mukana. Hevonen ja sille matkan aikana syntynyt varsa tulivat meidän mukamme Savoona asti. Huonokuntoiset eläimet piti jättää matkan varrelle. Junalla tultiin Heinävedeltä Siilinjärvelle ja sieltä jalan Maaningalle.

Rintamamiestalo saatiin, ja pääsin taas kouluun. Meitä sisaruksia pyydettiin palvelijoiksi, mutta isä ei päästänyt. Hänestä oli vaikea luopua meistä lapsista. Koulutodistus oli minulla hyvä ja olisin halunnut opiskella lisää, mutta perheelläni ei ollut rahaa. Opettaja ehdotti, että olisin mennyt opettajaseminaariin, mutta en ikinä päässyt. Asuin kotona pitkään ja naapurikylältä löytyi mies, jonka kanssa olin naimisissa 57 vuotta. Ihana ja luotettava mies.”

[KuoHuLab-hanke](#) oli Humakin ja Kuopion kaupungin yhteishanke (1.11.17–30.4.20).